

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка

ДИТИНА

Освітня програма для дітей

від 2 до 7 років

Київ – 2016

УДК 373.2(072)

ББК 74я73

Д49

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист МОН України № 1/11-16163 від 09.11.2015 р.)

Науковий керівник проекту:

В.О. Огнев'юк, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України.

Авторський колектив:

Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко, В.М. Вертугіна, К.І. Волинець, Ю.О. Волинець, Л.В. Гаращенко, Н.М. Голота, О.А. Іваненко, І.І. Карабаєва, А.В. Кишинська, О.В. Коваленко, О.Д. Літіченко, О.В. Лобода, О.О. Ліннік, О.В. Мартинчук, М.А. Машовець, Н.І. Мельник, О.А. Половіна, Ю.Ю. Савченко, Н.Б. Сиротич, Г.В. Смольникова, Г.С. Тарасенко, І.Є. Товкач.

Наукове редагування:

Г.В. Беленька, заступник директора з наукової роботи Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор;

М.А. Машовець, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

С.М. Курінна, завідувач кафедри дошкільної освіти факультету дошкільної освіти та практичної психології Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, доцент;

Л.М. Рожкова, методист РНМЦ Деснянського районного у м. Києві управління освіти.

Експертизу здійснили:

Н.В. Гавриш, голова комісії з дошкільної педагогіки і психології Науково-методичної ради з питань освіти МОН України, доктор педагогічних наук, професор;

Л.В. Гладун, директор Національного музею іграшки.

Технічний секретар — *І.Ф. Ляшова*.

ISBN 978-617-658-016-4

© Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.], 2016

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

..... МІСТОЧОК ДО ШКОЛИ

Перехід дитини із садочка до школи пов'язаний із набуттям низки новоутворень, зміною провідної діяльності та соціального статусу. Для того щоб полегшити дошкільнику цей перехід, необхідно сформувати когнітивну компетентність у різних сферах життєдіяльності та забезпечити достатній психоемоційний, соціальний та фізичний розвиток. Водночас з огляду на самоцінність дошкільного дитинства варто змістити цільові акценти з підготовки дитини до школи на забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Батьки дошкільників, які часто вимагають від вихователів відпрацювання шкільної програми, мають розуміти, що це може викликати зворотний ефект та призвести до втрати дитиною навчальної мотивації та допитливості у першому класі.

Згідно з нормативними положеннями, вік дитини, яка іде до школи, має становити шість повних років. Разом із тим дитина може почати шкільне навчання із семи років (на розсуд батьків та педагогів). Орієнтуватись краще не на вік, а на показники фізіологічної, психоемоційної, когнітивної та соціальної готовності дитини до школи.

До кінця дошкільного віку в дитини має сформуватись низка психічних новоутворень, а саме:

- 1) внутрішній план дій, що уможливорює самоорганізацію та самостійну діяльність дитини;
- 2) супідрядність мотивів (в ієрархії мотивів на перший план виступають мотиви морального змісту);
- 3) розвиток функції саморегулювання, здатності до вольових зусиль;
- 4) усвідомлення свого внутрішнього «Я», своєї автономності, самості;
- 5) рефлексивні уміння — здатність оцінювати себе з позиції інших людей.

На кінець дошкільного віку відбувається перехід від пізнання зовнішнього боку явищ до розуміння їх сутності; формуються основні розумові операції: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення й конкретизація. Дитина прагне бути школярем.

У структурі мотивів навчальної діяльності першокласників виділяють такі групи: соціальні (прагнення до зміни соціального статусу); навчально-пізнавальні (прагнення нових знань); оціночні (прагнення високої оцінки дорослого, заохочення; запобігання покарання); позиційні (пов'язані з інтересом до зовнішніх атрибутів шкільного життя); зовнішні (викликані соціальною необхідністю); ігрові. Достатній розвиток навчально-пізнавальних та соціальних мотивів у поєднанні з оцінним забезпечує позитивний вплив на успішність навчальної діяльності.

Важливими показниками мотиваційної та пізнавальної готовності дитини до школи є такі ознаки: прагнення нових знань, інтерес до учіння, перевага запитань на встановлення причинно-наслідкових зв'язків, ініціативність, вольові прояви, задоволення від пізнавальної діяльності.

В Освітній програмі «Дитина» передбачено шляхи реалізації **перспективності і наступності дошкільної та початкової освіти:**

— формування психологічної готовності дитини до школи (розвиток пізнавальної мотивації, емоційно-вольової сфери, навичок рефлексії, пізнавальних інтересів);

— формування уявлень про соціальне життя, школу, індивідуальну відповідальність, права, вимоги, обов'язки тощо;

— сприяння фізичному розвитку дитини, фізична підготовка (позитивні зміни в антропометричних показниках, рухових здібностях та активності);

— ампліфікація розвитку дитини через збагачення мовлення, уявлень про навколишнє середовище, розвиток логічного та критичного мислення, формування системи знань, практичних навичок, забезпечення умов для прояву і розвитку творчих умінь;

— формування організаційних умінь (опанування і вдосконалення раціональних способів організації своєї життєдіяльності);

— сприяння усвідомленню дорослими (педагогами, батьками) і самими дітьми логічного зв'язку різних етапів у розвитку людини, зокрема дошкільного і початкового шкільного етапу у розвитку дитини;

— полегшення адаптації дитини до шкільного навчання через усвідомлення нею в дошкільний період особливостей навчальної діяльності, специфіки життєдіяльності в умовах школи, можливості встановлення балансу між бажаним і потрібним, очікуваним і реальним, особисто корисним і суспільно визнаним.

Можна також виокремити кілька напрямів забезпечення наступності між дошкільним закладом та школою: збагачення осередків середовища групи шкільною атрибутикою, оновлення змісту та форми занять, включення шкільної тематики у творчі види діяльності, цілеспрямована роз'яснювальна робота з батьками; налагодження зв'язків зі школою.

Збагачення осередків групи (ігрового, книжкового, будівельного, сенсорного) шкільною атрибутикою, збільшення часу для організованої діяльності порівняно із самотійною, облаштування кутка школяра, де можна посидіти за партою, допоможуть дитині набути первинних емоційних вражень, наблизитися до школи у грі. Актуалізація чуттєвих вражень полегшить процес адаптації на емоційному рівні.

Зміст занять має змінитися за рахунок збагачення видів діяльності. Так, окрім ігрової, конструювання, художньої діяльності, додаються дослідно-експериментальна, моделювання, проектувальна, елементи навчальної діяльності. Разом з тим підкреслимо, що модель заняття має залишатися дошкільною, а не наслідувати класно-урочну. Особлива увага приділяється умінню працювати у колективі і групі (дотримуватись правил, виконувати різні ролі, брати участь у виконанні спільних та індивідуальних завдань).

Включення шкільної тематики у творчі види діяльності передбачає творче осмислення дошкільниками майбутнього шкільного життя. Йдеться про використання сюжетів шкільного життя у рольових іграх, запровадження творчих видів роботи, як-от: виставки малюнків, газети, проекти на орієнтовну тему «Якою я бачу свою школу», розробка кодексів шкільних правил. Проблематизація змісту може бути реалізована через пізнавальні діалоги, зокрема «Від дитячого садка до школи», із вирішенням проблемних питань (наприклад: Чим школа відрізняється від дитячого садка? Навіщо людині труднощі? Чи варто боятися труднощів?)

Зв'язок зі школою може забезпечуватись шляхом організації екскурсій до школи, знайомства із майбутнім учителем та проведення ним занять із майбутніми першокласниками.

Цілеспрямована робота з батьками полягає у роз'ясненні вимог щодо підготовки до школи, порадах з боку вихователя щодо поступової адаптації, зниження емоційного напруження та тривожності дитини. Можливе проведення спільних з учителем батьківських зборів, круглих столів тощо. Потрібно переконати батьків у необхідності створення у дитини емоційного позитивного очікування шкільного життя.

Підкреслимо, що у процесі підготовки дитини до школи особливу роль відіграють ознайомлення дошкільника зі шкільними правилами, зацікавленість майбутнім навчанням, розвиток комунікативних здібностей, забезпечення поступовості переходу від провідної ігрової до навчальної діяльності. Вважаємо, що збереження форм навчання та атмосфери, притаманних дошкільному закладу, у поєднанні з поступовим впровадженням шкільних правил та нових знань полегшить адаптацію дітей до шкільного навчання.

